

sady na 2 díly, čítal jeden za 15.000 Kč a druhý za 10.000 Kč, onen první že prodal R-ovi za 16.000 Kč, ten že na něm prodělal, nestrživ ani tuto cenu, druhý díl pak že si žalovaný ponechal sám a stržil pouze 3200 Kč, takže prodělává 5800 Kč a vedl o tom důkazy, jež nižší stolice nepřipustily. Ačkoli nevyjadřuje to tak, jak by při správném pochopení stavu věci a předpisů zákona slušelo, je nicméně přece patrné, že úmyslem jeho je uplatňovati přemrštěnost ceny, a v té příčině mohly by ovšem průměrné ceny za leta 1912—1916 stržené za tytéž sady, jak předepsány byly pro prodej dražbou a řízením ofertním, býti základem pro posouzení přemrštěnosti, leda by zvláštní příčiny, jež by prokázány býti nemohly, odůvodňovaly úchylku. Bylo by tedy tyto objektivní a přípustné ceny zjistiti, načež by ovšem nepřišlo na to, zdali žalovaný z nahodilých příčin snad prodělal. Ačkoliv tento udánlivý prodělek, pro jehož nezjištění dovolatel uplatňuje neúplnost řízení, sám o sobě není tedy rozhodný, přece, poněvadž následkem nesprávného právního posouzení věc zůstala nevyčerpána i v otázce rozhodné, bylo tak rozhodnouti, jak se stalo.

Čís. 2223.

Nicotnost kupní smlouvy, jež byla řetězovým obchodem. K nicotnosti dlužno přihlížeti z povinnosti úřední.

(Rozh. ze dne 30. ledna 1923, Rv II 319/22.)

Žalobě banky K. proti firmě T., komisionářský velkoobchod, o zaplacení kupní ceny za dodaný vagon rýže, procesní soud první stolice vyhověl, odvolací soud ji zamítl.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Obchod se stal mezi žalující bankou K., prodávající, a firmou T. velkoobchod komisionářský, a předmětem jeho byl vagon rýže v kupní ceně 121.049 Kč 40 h. Již tak jest to řetězový obchod dle §u 11 čís. 4 zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n. Neboť koupila sice žalující banka K. zboží v cizině a obdržela ho sama přes H., takže její vlastní prodatel v cizině se nepočítá a věc má se tak, jakoby ona byla zboží koupila v tuzemsku u výrobce, který se také nepočítá, i jest to tedy v pořádku, že ona sama se sprostředkování zboží spotřebiteli ujala, neboť pro tento úkon, totiž pro převod zboží od výrobce nebo cizozemského dodavatele, jež tuzemskému výrobcí v otázce řetězu na roveň klásti dlužno, do rukou spotřebitele dlužno po pravidle uznati jednoho velkoobchodníka jako prostředníka mezi výrobou a spotřebou za prostředníka (člena) neneužitečného, protože náš hospodářský život jest tak zařízen, že výrobce (cizozemský dodavatel) nevstupuje ve styk přímo se spotřebitelem. Avšak uznává-li se tento jeden ne za neuropečného, tedy se také uznává, že jeden úplně stačí a jest každý další při pravidelném běhu věci zbytečným a neuži-

tečným a zakládá řetěz trestní normou zapovězený: takový velkoobchodník, v tomto případě tedy žalující banka K., má, neprodává-li přímo spotřebitelům, prodati nejvýše maloobchodníkům, detaillistům, u nichž se spotřebitelé už přímo zaopatřují, neboť prodá-li opět velkoobchodník, nedostalo se tím zboží spotřebiteli o nic blíže nýbrž pouze se o výdělek (provisi) tohoto dalšího člena zdražilo a je tento článek nejen neprospěšným, nýbrž přímo škodlivým. V tomto případě však vsunul se takový škodlivý člen: žalovaný velkoobchod komisionářský. I kdyby ani toho nebylo, že přímo ve smlouvě ustanoveno, že žalující banka má zboží dodati nikoli žalovanému velkoobchodu, nýbrž přímo jeho komitentu, o němž se ukáže, že byl rovněž velkoobchodníkem, stačilo by to úplně k řetězu a také k tomu, aby si ho nejen žalovaný velkoobchod, ale také žalující banka K. byla dobře vědoma: nejen že kupitel její byl velkoobchodníkem, nýbrž on je docela velkoobchodem komisionářským, který podle povahy své vůbec neprodává dále na svůj účet, a tedy také ne spotřebiteli, nýbrž provozuje obchod na účet komitentů (čl. 360 obch. zák.), začez žádá provisi, o kterou se tedy zboží zdražuje zcela zbytečně. Smlouva přišla dle korespondence takto k místu: Žalující banka, uvědomujíc dopisem ze dne 23. října 1920 žalovanou firmu, že její objednávku telegraficky přijala, žádá o zprávu, kam má zboží dáti odeslati, věděla tedy dobře, jak už dle stavu žalované firmy předpokládati musila, že to půjde do třetích rukou, a nemohla býti v pochybnostech, že i tyto budou velkoobchodnické, vždyť šlo o celý vagon. Na to jí žalovaná odepsala listem ze dne 25. října 1920, že tedy ten vagon pevně od ní kupuje, aby zboží zaslala dle přiložené dispozice s použitím přiloženého nákladního listu, že se zasláním zboží komitentu přímo z H. nesouhlasí, neboť tento že si přeje, aby mu odesláno bylo z B. a podotýká dále žalovaná, že jako samozřejmá podmínka se předpokládá, že žalobkyně jejím přímým interesentům ani nabízet ani prodávati nebude ani přímo ani nepřímě. Nemá tedy žalobkyni ani napadnouti, aby žalovanou jako zbytečného člena předešla a přímo s jejími odběrateli se dorozuměla; co tedy zákon trestem stihá, bylo přímo za podmínku stanoveno. Listem ze dne 29. října 1920 sděluje žalující, že vagon bude expedovati dle nákladního listu přes Mittelwalde, načež v následující korespondenci pořád je řeč o tomto komitentu žalované, jež se objevuje jako »první slezské nákupní družstvo k u p c ů (nebo »pro kupce«) v D.« To tedy opět velkokupec, ne malo-kupec nebo spotřebitel, ale jak řečeno stačí žalovaná sama. Smlouva, jež jest řetězovým obchodem, přiči se shora citovanému zákonu a jest proto dle §u 879 n. zn. obč. zák. n i c o t n a — nicotna, praví zákon, ne pouze neplatna. Nicotnost znamená, že smlouva povždy zůstane ničím a že nížádným způsobem něčím se státi nemůže. Neplatnost může se zhojiti na př. uznáním, nikoli však nicotnost, neboť tak by bylo možno učiniti zákaz zákona planým. Žalovaná arci nicotnost nenamítala, ale to nevádí. Jest v praxi již ustáleno, aspoň pokud jde o smlouvy proti válečným zákazům, že k nicotnosti sluší přihlížeti z p o v i n n o s t i ú ř e d n í, i bez námítky. Neboť tu jde o zájmy veřejné, které nemohou dány býti do dispozice soukromníků vůbec, a zejména ne těch, kteří se

proti nim prohřešili, přestoupivše zákonný zákaz na ochranu jich vydaný — toť by ochrana ta byla v nespolehlivých rukách. Právní řád byl by sám v sobě rozdělen, kdyby soud měl poskytovat pomocné ruky k uplatnění smlouvy, kterou zákon zakazuje z důvodu veřejného blaha a proto až i trestem stihá. Netřeba se tedy obíratí otázkami obchodního práva (čl. 343, 356, 357 obch. zák.), jimiž nižší stolice se zabývají, otázku nicotnosti pominuvše.

Čís. 2224.

Novela o právu manželském (zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n.).

Soukromá výzva manžela k návratu nenahraňuje soudní výzvy, předepsané §em 13 písm. c) rozl. zák.

»Úklady« (§ 13 písm. d) rozl. zák.) rozumí se jednání záludné, mající za účel, způsobiti vážnější poruchu zdraví. Nespadá sem pouhé zlé nakládání.

(Rozh. ze dne 30. ledna 1923, Rv II 336/22.)

K žalobě manželky bylo manželství oběma nižšími soudy rozloučeno z viny obou stran. Odvolání žalobkyně nevyhověl odvolací soud mimo jiné z těchto důvodů: Na rozlučku pro zlomyslné opuštění nemohl první soud uznati, ježto žalovaný nebyl k návratu do společné domácnosti soudně vyzván. Soudní výzva k návratu je však dle §u 13 písm. c) podmínkou rozluky pro zlomyslné opuštění. Výzva soukromá nestačí. Pro úklady o zdraví rovněž nebylo lze manželství rozloučiti. Nebylo ukládáním o zdraví, nýbrž jen zlým nakládáním, když žalovaný při hádce dne 1. listopadu 1920 popadl žalobkyni za krk a ji škrtil. Dle lékařského vysvědčení z následujícího dne nebylo již na žalobkyni objektivně nic shledáno; nepatrná oděrka na lalůčku ucha pocházela od škrábnutí náušnicí.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalobkyně mimo jiné z těchto

důvodů:

Výtka nesprávného posouzení věci po stránce právní směřuje proti výroku, že na rozluce mají vinu oba manželé a s tím souvisí i výtka další, že nebylo uznáno na rozlukové důvody zlomyslného opuštění (§ 13 písm. c) rozl. zák.) a ukládání o zdraví (§ 13 písm. d) rozl. zák.). Že na rozlučku z důvodu zlomyslného opuštění nebylo možno uznati, poněvadž tu není záležitosti soudní výzvy manžela k návratu, vyložil soud odvolací zcela správně, zákon v §u 13 písm. c) klade jako podmínku práva, žalovati o rozlučku, dvě náležitosti, jednak zlomyslné opuštění, jednak soudní výzvu k návratu, takže jen tehdy, když obě tyto náležitosti jsou splněny, povstává právo o rozlučku z tohoto důvodu žalovati. Žádá-li pak zákon výslovně soudní výzvu k návratu, nemůže tato soudní výzva býti nahrazena výzvou soukromou. Požadovaná forma soudní výzvy má svůj význam, intervence soudu dodává výzvě solenniho rázu a zvláštního důrazu, jakých přirozeně výzva